

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΔΕΠΥ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΠΡΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Γράφτηκε από τον Fotios Papanastasiou

Οι εκπαιδευτικοί κάθε βαθμίδας οφείλουμε να διευκολύνουμε τη μάθηση τελώντας το αρχαίο Ελληνικό ρητό: «Παν, πάντες, παντός», δηλαδή «Γνώση χωρίς όρια, μάθηση για όλους». Ακόμα περισσότερο, όταν στην τάξη έχουμε μαθητές που αντιμετωπίζουν Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητα η ανάγκη ανακάλυψης νέων τρόπων και στρατηγικών μάθησης, που θα διευκολύνουν όχι μόνο το μαθητή με ΔΕΠ-Υ , αλλά και όλους τους υπόλοιπους μαθητές, είναι αδήριτη.

Εξάλλου, ένας πετυχημένος εκπαιδευτικός είναι ένας δια βίου μαθητής, που διδάσκεται από τους μαθητές του, αφουγκράζεται τις ανάγκες τους και προσαρμόζεται στις απαιτήσεις των καιρών.

Έτσι λοιπόν, για να στεφθεί με επιτυχία η μαθησιακή διαδικασία και να υλοποιηθούν οι μαθησιακοί στόχοι, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει στο νου του ότι ένα επιτυχημένο πρόγραμμα διαχείρισης μαθητών με ΔΕΠΥ πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

1. Έγκαιρη ενημέρωση της σχολικής κοινότητας από τους γονείς του μαθητή με ΔΕΠΥ:

Η ενημέρωση των εκπαιδευτικών, ιδιαιτέρως για τη διάγνωση των μαθητών με ΔΕΠΥ, είναι πολύ σημαντικό να λάβει χώρα αμέσως μετά την παραλαβή της διάγνωσης από το οικείο ΚΕ.Δ.Δ.Υ. Ο εκπαιδευτικός, γνωρίζοντας ότι μαθητές του αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες δυσκολίες που οφείλονται σε αυτήν τη διαταραχή, δύναται να ανακαλύψει τις κατάλληλες τεχνικές μάθησης και ακόμα να αποφύγει λανθασμένη απόδοση συμπεριφορών που διαφέρουν σε σχέση με τους υπόλοιπους μαθητές. Σημαντικό και ταυτόχρονα αναγκαίο αποτελεί να ενημερωθεί ο εκπαιδευτικός για το τι ακριβώς είναι ΔΕΠΥ, ποιες οι παράμετροι της και σε ποιο βαθμό επηρεάζει τη μάθηση. Επιπλέον, απαραίτητη πληροφορία για τη διαχείριση των προαναφερόμενων μαθητών είναι το αν λαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή και αν τελείται κάποια συγκεκριμένη εκπαιδευτική παρέμβαση εκτός σχολικού πλαισίου.

2. Τροποποίηση του περιβάλλοντος της τάξης:

ΕΙΔΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΔΕΠΥ:

- Είναι σημαντικό να προταθεί στο μαθητή να καθίσει κοντά στον εκπαιδευτικό και μάλιστα μακριά από ποίικλα οπτικά ερεθίσματα, όπως πόστερ, φωτογραφίες, εξωσχολικές ανακοινώσεις, παράθυρα, πόρτα, τα οποία του αποσπούν εξαιρετικά την προσοχή.
- Κερδοφόρο για το μαθητή με ΔΕΠΥ θα αποτελέσει το να κάτσει στο ίδιο θρανίο με μαθητή υπόδειγμα, ο οποίος δε θα του αποσπά την προσοχή και παράλληλα θα αποτελεί για αυτόν πρότυπο μίμησης.
- Επιτρέψτε ελευθερία κινήσεων στο θρανίο του μαθητή με ΔΕΠΥ. Ο μαθητής, λόγω της υπερκινητικότητάς του, δε μπορεί να κάτσει ακίνητος για πολλή ώρα στην ίδια

θέση. Δώστε του την ελευθερία χώρου με σαφή όρια, ώστε να μπορεί να φτιάχνει άνετα τη τσάντα του, να τοποθετεί τις σημειώσεις του και να κινείται στη θέση του.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ & ΔΙΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΜΑΘΗΤΗ:

Είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί να συνειδητοποιήσουμε ότι ο μαθητής με ΔΕΠΥ έχει ανάγκη να διοχετεύσει την κινητικότητα του. Μπορούμε να του παράσχουμε τρόπους, ώστε η προαναφερόμενη ανάγκη του να μην εμποδίζει τη μαθησιακή διαδικασία.

Μερικά παραδείγματα τρόπων είναι τα εξής:

- Τοποθετείστε τον στη θέση του υπεύθυνου για το σβήσιμο του πίνακα μετά το πέρας του μαθήματος.
- Αναθέστε του το μοίρασμα των τετραδίων ή των φυλλαδίων.
- Ενσωματώστε τους τρόπους διοχέτευσης κινητικότητας στο καθημερινό πρόγραμμα και παράλληλα χρησιμοποιήστε τους ως αφορμή για θετική ενίσχυση και αναγνώριση της αξίας του ως μαθητή.

ΟΡΓΑΝΩΣΤΕ ΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ:

- Δημιουργήστε μαζί με τους υπόλοιπους μαθητές τους «ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ». Με άλλα λόγια, καταγράψτε μέσω ομαδικής δραστηριότητας τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των μαθητών αλλά και τα δικά σας.
- Ανάρτηση Μηναίου Ημερολογίου, με σημειωμένες τις προγραμματισμένες εκδρομές, εκδηλώσεις του σχολείου, διαγωνίσματα κ.α.
- Συζητείστε με όλους τους μαθητές την οργάνωση και την καθαριότητα της τάξης. Παράδειγμα, οι σχολικές τσάντες είναι επιθυμητό να είναι κρεμασμένες στο θρανίο και όχι πεταμένες στο έδαφος ή πάνω στο θρανίο. Με αυτόν τον τρόπο, ο μαθητής με ΔΕΠΥ μαθαίνει να οργανώνεται, να οριοθετείται ενώ παράλληλα αφαιρούνται οι «επικίνδυνες» αφορμές για διάσπαση προσοχής.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΝΔΕΙΞΕΩΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗΣ ΥΠΕΡΦΟΡΤΙΣΗΣ & ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΠΡΟΣΟΧΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ ΜΕ ΔΕΠΥ:

- Κατορθώστε να είστε, ανά διαστήματα, κοντά στο μαθητή με ΔΕΠΥ, π.χ θα μπορούσατε να κάνετε συχνά «περάσματα» ή στάσεις δίπλα του.
- Κάνετε έγκαιρη παρέμβαση για αποφόρτιση της έντασης και βοηθείστε τον να ξαναοργανώσει τη συμπεριφορά του. Για παράδειγμα, μπορείτε να του επιτρέψτε να βγει για συγκεκριμένο διάστημα εκτός τάξης για να πάει στην τουαλέτα, να πιεί νερό, να σας φέρει κάτι από το γραφείο καθηγητών κ.α.
- Επαναφέρετέ τον στα τεκταινόμενα της τάξης μέσω ενός διακριτικού αγγίγματος στον ώμο ή με ένα μικρό χτύπημα στο θρανίο.
- Χρησιμοποιήστε κατευθυντήριες επισημάνσεις, όπως «Αυτό είναι σημαντικό!».
- Εφαρμόστε Οπτικά Σήματα. Για παράδειγμα, δείξτε με το δάχτυλο σας το παιδί ενώ το κοιτάτε.
- Συμφωνείτε με το μαθητή να χρησιμοποιεί κάποιες συγκεκριμένες κινήσεις χεριών, οι οποίες θα αποτελούν μηνύματα επικοινωνίας μεταξύ σας, χωρίς να παρενοχλούν τη μαθησιακή διαδικασία, και παράλληλα θα βοηθήσουν στη θετική ενίσχυση της μαθησιακής απόδοσης του μαθητή. Με άλλα λόγια, μπορείτε να ζητήσετε από το μαθητή να σηκώσει το χέρι του, όταν θέλει να ρωτήσει κάτι, ή να

κάνει μια κλειστή γροθιά πάνω στο θρανίο, το οποίο θα σημαίνει ότι γνωρίζει την απάντηση. Αντίθετα, μπορεί να κάνει μια ανοιχτή παλάμη προς το θρανίο, το οποίο να δηλώνει ότι δεν γνωρίζει την απάντηση.

- Δομείστε μια ΡΟΥΤΙΝΑ στις δραστηριότητες της τάξης. Σαφώς είναι σημαντικό να υπάρχει καθοδήγηση και επίβλεψη από μέρος του εκπαιδευτικού στις μεταβάσεις μεταξύ των δραστηριοτήτων.

3. Προσαρμογή Διδασκαλίας:

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ:

- Συνοψίστε το προηγούμενο μάθημα, π.χ μπορείτε να υπενθυμίσετε το χθεσινό κεφάλαιο ή να θέσετε ερωτήσεις κατανόησης πριν την παράδοση της νέας ενότητας.
- «Σπάστε» σε κομμάτια τη διδασκαλία νέων γνώσεων.
- Παρουσιάστε το μαθησιακό υλικό με διαφορετικό, όσο τον δυνατόν, τρόπο. Για παράδειγμα μπορείτε να μοιράσετε φυλλάδια με συνοπτικά σχεδιαγράμματα, να παρέχετε το μαθησιακό υλικό μέσω φύλλων εργασίας, να προβάλλετε οπτικό υλικό, να δημιουργήσετε δραστηριότητες με στόχο τη μάθηση.
- Χρησιμοποιείστε εννοιολογικούς χάρτες για την εκμάθηση των θεωρητικών κομματιών. Συγκεκριμένα, για τη διδασκαλία της παραγωγής λόγου, μπορείτε να κάνετε χρήση της τεχνικής του καταιγισμού ιδεών.
- Δημιουργείστε λίστες Δραστηριοτήτων της σχολικής ώρας / μέρας. Γράψτε την στον πίνακα ή κολλήστε την σε κάποιον πίνακα σημειώσεων της τάξης. Αυτό έχει ως συνέπεια να γίνει το πρόγραμμα προβλέψιμο και να μειώνεται το άγχος του μαθητή με ΔΕΠΥ.
- Εγκαθιδρύστε καλή οπτική επαφή με το μαθητή. Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις όπου οι μαθητές, γνωρίζοντας ότι ο εκπαιδευτικός τους κοιτάει, δυσκολεύονται να συγκεντρωθούν και να απαντήσουν ορθά στην ερώτηση. Άρα, επιλέξτε τι λειτουργεί καλύτερα ανά περίπτωση!
- Ελέγχετε συχνά για το αν ο μαθητής κατανοεί επαρκώς τη νέα μαθησιακή γνώση.
- ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ: παρουσιάστε το υλικό σας με ζωντανό τρόπο χρησιμοποιώντας κόμικς, εικονογραφημένες ιστορίες, έτσι ώστε να κρατιέται αμείωτο το ενδιαφέρον του μαθητή. Τα παιδιά με ΔΕΠΥ τείνουν να προσέχουν οτιδήποτε τους διεγείρει τις αισθήσεις εκείνη τη στιγμή.

Συνολικά, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το παιδί με ΔΕΠΥ επεξεργάζεται συνήθως μόνο το 30% αυτών που ακούει, άρα η διδασκαλία που εμπεριέχει πολυαισθητηριακές μεθόδους, όπως εικόνες, οπτικό υλικό, σχέδια, ομαδικές εργασίες, κινητικές δραστηριότητες, θεατρικό παιχνίδι, εναλλαγή ρόλων ακόμα και τραγούδι, είναι άκρως κερδοφόρες για το μαθητή με ΔΕΠΥ, ο οποίος θα κατορθώσει να συμμετέχει ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία, χωρίς να χάνει το ενδιαφέρον του εύκολα.

ΔΙΝΟΝΤΑΣ ΟΔΗΓΙΕΣ:

- Κερδίστε την προσοχή του μαθητή με ΔΕΠΥ κατά τη διάρκεια που δίνετε οδηγίες για ασκήσεις ή διαγωνίσματα. Για παράδειγμα χρησιμοποιήστε ενθουσιώδη τόνο φωνής, υπερτονίστε σημεία που θεωρείτε σημαντικά.
- Αποφεύγετε τις πολύπλοκες οδηγίες και τα πολλά λόγια. Λόγω των δυσκολιών του μαθητή με ΔΕΠΥ στη συγκράτηση πληροφοριών στη βραχύχρονη μνήμη, δεν

δύναται να συγκρατήσει παραπάνω από 2 μέρη οδηγιών. Έτσι, λοιπόν, οι οδηγίες είναι σημαντικό να παρέχονται στους μαθητές με σαφήνεια, συντομία, αργό και καθαρό λόγο.

- Αν κρίνετε απαραίτητο επαναλάβετε τις οδηγίες με ήρεμη φωνή και χωρίς βιασύνη.
- Χρησιμοποιήστε ένα γνωστό και σύντομο στιχάκι ή φράση ή ποιηματάκι, που θα έχετε συμφωνήσει από πριν με τους μαθητές, και ζητήστε να το διαβάσουν όλοι μαζί δυνατά. Αυτή η τεχνική βοηθά στην επαναφορά της προσοχής και την οργάνωση της σκέψης.
- Βοηθείστε το παιδί να απαντήσει στις ερωτήσεις που τον δυσκολεύουν, μέσω διευκρινιστικών ερωτήσεων.

ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:

- Ενθαρρύνετε το μαθητή με ΔΕΠΥ να χρησιμοποιεί ημερολόγιο ή καθημερινό πλάνο εργασιών. Σημαντικό είναι να ελέγχετε αν καταγράφει τις ασκήσεις του, αν σημειώνει της ημερομηνίες των διαγωνισμάτων και οργανώνει το χρόνο απάντησης ερωτήσεων.
- Στις ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών δείξτε στο μαθητή τον τρόπο που μπορεί να απαντήσει. Παράδειγμα, μπορεί να σημειώνει με ένα x τις ερωτήσεις που είναι σίγουρος ότι είναι λάθος. Αυτό του επιτρέπει να σκεφτεί επαγωγικά και ταυτόχρονα τον ωθεί να διαβάσει όλες τις πιθανές απαντήσεις πριν αποφασίσει τι τελικά θα επιλέξει.
- Παρέχετε στο μαθητή με ΔΕΠΥ επιπρόσθετο χρόνο για την τελειοποίηση της εργασίας του ή του διαγωνίσματος. Επίσης, έχει αποδειχτεί άκρως ωφέλιμη η υπενθύμιση, ανά συγκεκριμένα διαστήματα, της ώρας που έχουν οι μαθητές για την ολοκλήρωση της εργασίας. Βέβαια, είναι κατανοητό ότι η ανωτέρω υπενθύμιση πρέπει να γίνεται με ήρεμη φωνή και σταθερότητα, ώστε να μη δημιουργεί περαιτέρω άγχος ή ακόμα και πανικό.
- Μειώστε την ποσότητα εργασίας ανά σελίδα. Σελίδες βιβλίων που είναι γεμάτες με ασκήσεις είναι αποθαρρυντικές για πολλά παιδιά, πόσο μάλλον για μαθητές με ΔΕΠΥ.
- Δίνουμε την ευκαιρία στα παιδιά να επιλέξουν ποιες εργασίες θέλουν με την προϋπόθεση ότι θα λύσουν ένα συμφωνημένο αριθμό ασκήσεων. Χρήσιμο είναι να κάνουμε στη τάξη μέρος από κάθε άσκηση που δίνουμε για το σπίτι.
- Ενθαρρύνετε τον μαθητή να υπογραμμίζει με κίτρινο μαρκαδόρο τις λέξεις «κλειδιά» στις ερωτήσεις των διαγωνισμάτων, καθώς και στα κείμενα προς επεξεργασία.
- Χρησιμοποιήστε τη μέθοδο των Ομαδοσυνεργατικών Εργασιών. Ο μαθητής με ΔΕΠΥ θα ενδιαφερθεί περισσότερο και λάβει τη μαθησιακή γνώση απρόσκοπτα. Επιπλέον, θα μάθει να συνεργάζεται και να εντάσσεται σε ομάδες.

4. Διαχείριση συμπεριφοράς στην τάξη

- Ενημερώστε το μαθητή για την επιθυμητή συμπεριφορά και επιπρόσθετα ενισχύστε θετικά την προσπάθειά του, π.χ «Μπράβο που ολοκλήρωσες την εργασία σου

ήσυχα και έγκαιρα» αντί του «Μπράβο που δεν ενόχλησες τη τάξη και δεν καθυστέρησες πάλι τις εργασίες σου».

- Βρείτε τρόπους επιβράβευσης άμεσα, αξιοποιώντας κάθε ευκαιρία.
- Κατά τη διάρκεια της επιβράβευσης είναι απαραίτητη η συνέπεια και η ειλικρίνεια.
- Ενδιαφερθείτε για το μαθητή με ΔΕΠΥ και ρωτήστε τον πράγματα για τον εαυτό του, χωρίς να γίνετε καταπιεστικοί ή περιέργοι.
- ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ: Προσπαθείτε να μην εξάγετε εύκολα συμπεράσματα για τη συμπεριφορά του στην τάξη ή να προβαίνετε σε λεκτικούς χαρακτηρισμούς που πληγώνουν την αξιοπρέπεια του μαθητή. Ακούστε τους, έχουν πολλά να μοιραστούνε με μας!
- Εξηγείστε με σαφήνεια και συνέπεια τις προσδοκίες σας για μια σχολική δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, φροντίστε να θέτετε ρεαλιστικές προσδοκίες για τον κάθε μαθητή χωριστά και βέβαια ελέγξτε αν ανταποκρίνονται τόσο στις ανάγκες, όσο και στις ικανότητες του μαθητή.
- Προσέξτε τον τόνο της φωνής σας, καθώς και τη στάση του σώματός σας και τις λεκτικές παρατηρήσεις κατά τη διάρκεια του μαθήματος.
- Επικεντρωθείτε με ουδετερότητα στο περιεχόμενο της υπόδειξης και επιδείξτε σταθερότητα σε αυτό που ζητάτε. ΚΡΑΤΕΙΣΤΕ ΤΗ ΨΥΧΡΑΙΜΙΑ ΣΑΣ!
- Υπενθυμίστε σε κάθε ευκαιρία λεκτικά ή μη τους «κανόνες της τάξης», δείχνοντας τους ταυτόχρονα.
- Δείξτε μηδενική ανοχή σε μειωτικούς χαρακτηρισμούς, εκφοβισμό, στιγματισμό μαθητών προς συμμαθητή τους.
- Παρατηρήστε τι προηγήθηκε της αντιδράσεως του μαθητή και εξετάστε την περίπτωση να είναι απόρροια προκλητικών συμπεριφορών των συμμαθητών του.
- Αφιερώστε χρόνο για την εκμάθηση αποδεκτής κοινωνικής συμπεριφοράς, μέσω προσαρμοσμένων στην περίπτωση κοινωνικών ιστοριών ή με παιχνίδι ρόλων και δραστηριότητες ενδυνάμωσης ομάδας.

5. Συνεργασία με γονείς

Είναι σπουδαίο για την υλοποίηση του προγράμματος διαχείρισης μαθητών με ΔΕΠΥ να έχουμε την πολύτιμη συνεργασία των γονέων του μαθητή. Εκείνοι αποτελούν τους μεταδότες των πληροφοριών για το πώς διαβάζει ο μαθητής, πως διαχειρίζεται το χρόνο των εργασιών κι άλλων χρήσιμων στοιχείων, που βοηθούν απεριόριστα το έργο μας. Ωστόσο, να μη ξεχνάμε, ότι αντίστοιχα κι εμείς πρέπει να μεταφέρουμε στους «συνεργάτες» μας κάθε αλλαγή που ενδέχεται να εντοπίσουμε στη συμπεριφορά και στη σχολική απόδοση του μαθητή με ΔΕΠΥ. Τέλος, όπως φανερώνει η εκπαιδευτική εμπειρία, μια ολοκληρωμένη και δομημένη διαχείριση μαθητών με ΔΕΠΥ συνίσταται στη λειτουργική και αμοιβαία συνεργασία εκπαιδευτικού-γονέα.

Συμπερασματικά, οι εκπαιδευτικοί οφείλουμε να είμαστε ευαισθητοποιημένοι σχετικά με τις μαθησιακές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές μας. Μάλιστα, θα πρέπει να αποτελέσουμε τόσο τους υπερασπιστές, όσο και τους θετικούς ενισχυτές των μαθητών μας. Ειδικά αυτήν την εποχή η πάλη για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους και τη διεκδίκηση του μέλλοντος τους πρέπει να γίνει πιο «ηχηρή».